

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

OZNÁMENIA A OCHRANY 2022

Počet
prijatých
oznámení,

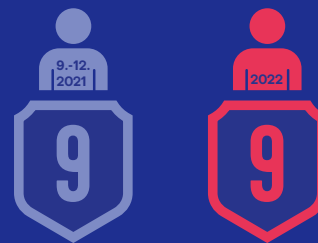
39

ktoré sa dotýkali skutočností,
o ktorých sa oznamovateľ do-
zvedel v súvislosti s výkonom
svojho zamestnania a mali
presah na verejný záujem.

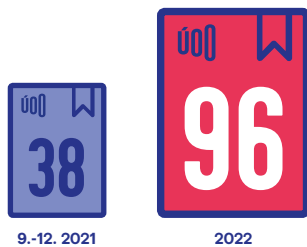
Počet oznamovateľov, ktorí získali ochranu

na základe kvalifikovaných oznámení, ktorým
bola udelená ochrana prokuratúrou alebo
iným správnym orgánom.

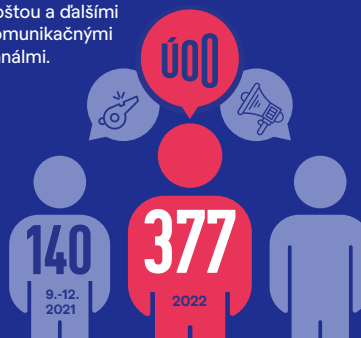
Počet riešených prípadov v pôsobnosti ÚOO

Tieto prípady zahŕňajú: oznámenia, poradenstvo
oznamovateľom, konania súvisiace s ochranou
oznamovateľov, poradenstvo právnickým osobám,
expertnú činnosť, kontrolnú činnosť a iné.

Počet ľudí, ktorí sa obrátili na ÚOO

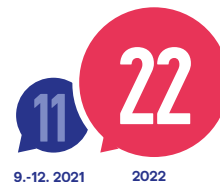
prostredníctvom formulára, telefonickej linky,
poštou a ďalšími
komunikačnými
kanálmi.

Počet prípadov → s trestným oznámením

→ s podaním na správny orgán

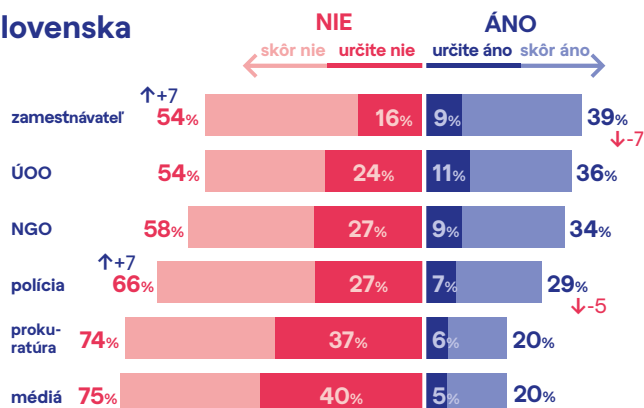

Zahŕňa nové trestné oznámenia/podania v už existujúcich
prípadoch a nové prípady riešené ÚOO, v ktorých už bolo
podané trestné oznámenie/podanie na správny orgán.

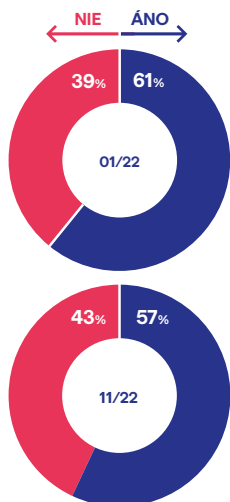
OZNAMOVANIE A SPOLOČNOSŤ 2022

Kde by obyvatelia Slovenska potenciálne podali oznámenia:

V prípade, že by ste
na vašom pracovisku
boli svedkom korupcie
alebo podvodu,
boli by ste ochotný/á
oznámiiť to?

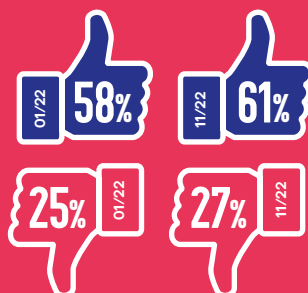

Ochota oznámiiť korupciu a podvody aspoň jednému subjektu

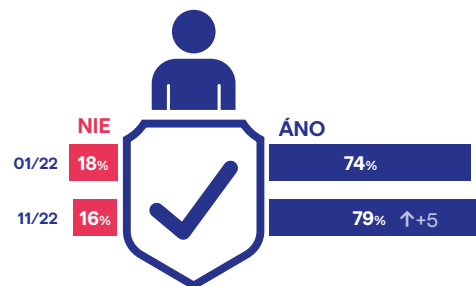
Vnímanie oznamovateľov

Predstavte si, že by váš kolega oznámil korupčné
správanie alebo podvody iného kolegu či nadriadi-
deného. Aký by ste mali na neho názor?

Dopyt po ochrane oznamovateľov

Mal by podľa vášho názoru štát takýmto ľuďom, teda
oznamovateľom korupcie a podvodov, poskytovať
právnú ochranu cez svoje inštitúcie?

↑↓ štatisticky významný rozdiel oproti minulému meraniu

ÚOO

ÚRAD NA OCHRANU
OZNAMOVATEĽOV

PREHĽAD ZA ROK 2022

ÚRAD NA OCHRANU OZNAMOVATEĽOV (ÚOO)

je nezávislým štátnym orgánom, ktorý chráni práva a oprávnené záujmy oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

V agende oznámení úrad poskytuje poradenstvo a podporu oznamovateľom. Tiež prijíma a preskúmava oznámenia, ktoré následne v súčinnosti s oznamovateľom, prípadne v jeho mene, postupuje orgánom príslušným na ich preverenie ako je prokuratúra alebo správne orgány.

V agende ochrany úrad prešetruje odvetné opatrenia voči oznamovateľom a rozhoduje vo veciach ich ochrany. Kontroluje tiež dodržiavanie ustanovení zákona o ochrane oznamovateľov, poskytuje poradenstvo zamestnávateľom pri nastavovaní vnútorných systémov oznamovania a vydáva odborné stanoviská a metodické usmernenia.

Tento krátky prehľad poskytuje základné štatistiky o fungovaní úradu a širšom spoločenskom kontexte oznamovania.

KRÁTKY PREHĽAD O AKTIVITÁCH

Rok 2022 bol prvým plným rokom fungovania úradu, čo sa prejavilo aj zvýšením počtu prijatých oznámení a riešených prípadov. Úrad aktívnejšie vstupoval do formovania oznamovateľskej infraštruktúry, teda poskytoval pomocnú ruku pri nastavovaní a sfunkčnení vnútorných systémov oznamovania v organizáciách.

Realizované prieskumy verejnej mienky ukázali, že u obyvateľov Slovenska existuje relatívne vysoká deklarovaná ochota oznámiť nekalú prax spozorovanú na pracovisku. Najčastejšie by sa pritom obrátili priamo na zamestnávateľa. S tým súvisí aj dôraz úradu na nastavovanie funkčných interných oznamovacích systémov v organizáciách. Na základe preskúmania, ako v praxi fungujú tieto mechanizmy v štátnej a súkromnej sfére, publikoval úrad viacero metodických usmernení a manuál pre nastavenie funkčného vnútorného systému.

V septembri a októbri 2022 úrad realizoval celoslovenskú komunikačnú kampaň „Nemlčať je zlato“. Jej cieľom bolo zvýšiť povedomie o problematike oznamovania, existencii Úradu na ochranu oznamovateľov a zároveň motivovať občanov k podávaniu oznámení. Kampaň zvýšila poznateľnosť úradu a viedla k zvýšenému počtu prípadov a oznámení, ako aj počtu ľudí, ktorí úrad kontaktovali v 3. kvartáli 2022.

ZDROJE ÚDAJOV

Vlastné údaje úradu

Údaje v časti oznámenia a ochrany pochádzajú z činnosti úradu. Informácia o počte udelených ochrán vychádza z upovedomení o poskytnutí ochrany, ktoré je prokurátor alebo správny orgán povinný zaslať úradu. Informácie ohľadom trestných oznámení a podaní na správny orgán sú kombináciou údajov o trestných oznámeniach a podaniach, ktoré podal úrad a informáciách o podaniach na príslušné orgány, ktoré podali samotní oznamovatelia, s ktorými úrad pracuje.

Prieskum verejnej mienky

Jednou z aktivít ÚOO je sledovanie verejnej mienky v oblasti oznamovania a ochrany oznamovateľov. Cieľom je zvyšovanie povedomia o whistleblowingu na Slovensku a hlavne o možnostiach ochrany oznamovateľov. V roku 2022 prebehli dva prieskumy verejnej mienky v spolupráci s agentúrou Focus formou osobných rozhovorov na reprezentatívnej vzorke slovenskej populácie od 18 rokov. Prvý zber prebiehal v dňoch 19. 1. až 26. 1. 2022 a druhý 2. 11. až 8. 11. 2022, každý na vzorke 1017 respondentov.

KRÁTKY SLOVNÍK POJMOV

Zákon

Fungovanie Úradu na ochranu oznamovateľov, ako aj celkové nastavenie oznamovania a ochrany oznamovateľov na Slovensku, upravuje zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Oznámenie

Oznámenie o protispoločenskej činnosti musí kumulatívne spĺňať nasledovné znaky:

- 1) oznamovateľom je fyzická osoba alebo anonymný oznamovateľ;
- 2) o skutočnostiach uvedených v oznámení sa oznamovateľ dozvedel v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie;
- 3) skutočnosti uvedené v oznámení sa týkajú protispoločenskej činnosti.

Protispoločenská činnosť

Pri posudzovaní oznámení sa nahliada na protispoločenskú činnosť (trestný čin, priestupok, správny delikt alebo konanie, ktoré negatívne vplyva na spoločnosť) cez jej dopad na verejný záujem. Oznámenia v tomto prípade nemajú slúžiť na nápravu akejkoľvek nespravodlivosti, ktoré sú v súkromnom alebo kolektívnom záujme, ale musia sa dotýkať záujmu verejnosti.

Konania súvisiace s ochranou oznamovateľov

Pod konania súvisiace s ochranou oznamovateľov spadajú dva druhy konaní. Prvým je konanie o pozastavení účinnosti pracovnoprávneho úkonu, ktoré sa začína na základe žiadosti oznamovateľa v prípade, ak má pocit, že bol voči nemu urobený negatívny pracovnoprávny úkon v súvislosti s jeho podaným oznámením. Druhým je konanie o udelenie súhlasu s navrhovaným právnym úkonom alebo rozhodnutím v pracovnoprávnom vzťahu. Takéto konanie sa začína na žiadosť zamestnávateľa, ktorý je povinný žiadať o súhlas s takýmto úkonom v prípade, ak ich plánuje urobiť voči chránenému oznamovateľovi.

Status chráneného oznamovateľa

Oznamovatelia môžu pri podaní oznámenia požiadať prokurátora alebo správny orgán o status chráneného oznamovateľa, tzv. preventívnu ochranu. Pri chránených oznamovateľoch zamestnávateľ potrebuje súhlas úradu na každý pracovnoprávny úkon, ktorý sa ich dotýka, a to z dôvodu, že môže byť motivovaný ako odvetá za podané oznámenie.

Interné oznamovanie

Pri internom oznamovaní smerujú oznámenia priamo zamestnávateľovi. Zamestnávateľia s najmenej 50 zamestnancami (najmenej 5 v prípade orgánov verejnej moci) sú zo zákona povinní vytvoriť vnútorný systém oznamovania a určiť zodpovednú osobu na prijímanie a prešetrovanie oznámení.

Externé oznamovanie

Externé oznamovanie je taký typ oznámenia, ktoré nie je podané vlastnému zamestnávateľovi, ale inému orgánu, ktorý má možnosť nezákonnú činnosť zastaviť alebo napraviť. Ide napr. o Úrad na ochranu oznamovateľov, prokuratúru alebo správny orgán.

